УДК 336.225
JEL: C82; C88; D89; L86; O38
DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-10-125-131

ВПЛИВ ЕЛЕКТРОННИХ СЕРВІСІВ НА РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ДОВІДКОВОЇ ТА КОНСУЛЬТАЦІЙНОЇ РОБОТИ ДПС УКРАЇНИ

©2023 ТУЧАК Т. В., БРАТУНЕЦЬ Ю. Ю.

УДК 336.225
JEL: C82; C88; D89; L86; O38

Тучак Т. В., Братунець Ю. Ю. Вплив електронних сервісів на розвиток інформаційно-довідкової та консультаційної роботи ДПС України

Метою даної статті є ретельний аналіз та дослідження впливу електронних сервісів на розвиток інформаційно-довідкової та консультаційної роботи Державної податкової служби України (ДПС). У рамках дослідження була проведена докладна оцінка функціонування основних електронних сервісів, що надають інформаційно-довідкові та консультаційні послуги. Зокрема, були проаналізовані такі платформи, як ЗІР (загальнодоступний інформаційний ресурс), комунікаційна податкова платформа, електронний кабінет платника податків та реєстр індивідуальних податкових консультацій. У ході аналізу було виявлено, що за останні п'ять років спостерігається значне зростання активності відвідувань електронних сервісів, що свідчить про те, що платники податків переходять до використання електронних засобів отримання інформаційно-довідкових і консультаційних послуг. Одним із факторів, що сприяє цьому переходу, є зручність і швидкість доступу до необхідної інформації. Додатково відмічається підвищення якості обслуговування, зменшення витрат, а також збільшення прозорості та довіри завдяки використанню електронних сервісів. На основі проведеного аналізу було виділено ключові причини позитивного впливу електронних сервісів на розвиток інформаційно-довідкової та консультаційної роботи ДПС України. Крім зазначених переваг, електронні сервіси сприяють збільшенню ефективності обміну даними між платниками податків та податковим органом. Зроблені висновки підкреслюють важливість подальшого розвитку електронних сервісів у сфері оподаткування та вказують на потенціал для вдосконалення та розширення функціональності існуючих платформ. Подальші дослідження мають спрямовуватись на виявлення нових можливостей і оптимізацію електронних сервісів для максимально ефективного задоволення потреб платників податків у доступі до інформації та консультацій.

Ключові слова: *ЗІР, електронні сервіси, комунікаційна податкова платформа, електронний кабінет платника податків, реєстр індивідуальних податкових консультацій.*
Рис.: *7.* ***Бібл.:*** *10.*

Тучак Тетяна Володимирівна *– кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри фіскального адміністрування, Державний податковий університет (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна)*
E-mail: *tanyatuchak75@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-4696-924X*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/JQV-7717-2023*
Братунець Юлія Юріївна *– студентка, Державний податковий університет (вул. Університетська, 31, Ірпінь, 08205, Україна)*
E-mail: *ulianabratunec@gmail.com*

UDC 336.225
JEL: C82; C88; D89; L86; O38

Tuchak T. V., Bratunets Yu. Yu. The Impact of Electronic Services on the Development of Information, Reference and Consulting Work of the State Tax Service of Ukraine

The article is aimed at a thorough analysis and study of the impact of electronic services on the development of information, reference and consulting work of the State Tax Service of Ukraine (STS). As part of the study, a detailed assessment of the functioning of the main electronic services providing information, reference and consulting services was carried out. In particular, such platforms as PIR (public information resource), communication tax platform, taxpayer's electronic cabinet and register of individual tax consultations were analyzed. In the course of the analysis, it was found that over the past five years there has been a significant increase in the activity of visits to electronic services, which indicates that taxpayers are moving to the use of electronic means of obtaining information, reference and consulting services. One of the factors contributing to this transition is the convenience and speed of access to the necessary information. Additionally, there is an increase in the quality of service, a reduction in costs, as well as an increase in transparency and trust through the use of electronic services. On the basis of the carried out analysis, the key reasons for the positive impact of electronic services on the development of information, reference and consulting work of the State Tax Service of Ukraine have been allocated. In addition to these advantages, electronic services help to increase the efficiency of data exchange between taxpayers and the tax authority. The conclusions emphasize the importance of further development of electronic services in the field of taxation and indicate the potential for improving and expanding the functionality of existing platforms. Further research should be aimed at identifying new opportunities and optimizing electronic services to meet taxpayers' needs for access to information and advice as efficiently as possible.

Keywords: *PIR, electronic services, communication tax platform, electronic taxpayer's office, register of individual tax consultations.*
Fig.: *7.* ***Bibl.:*** *10.*

Tuchak Tetiana V. *– PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Fiscal Administration, State Tax University (31 Universytetska Str., Irpin, 08205, Ukraine)*
E-mail: *tanyatuchak75@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-4696-924X*
Researcher ID: *https://www.webofscience.com/wos/author/record/JQV-7717-2023*
Bratunets Yuliia Yu. *– Student, State Tax University (31 Universytetska Str., Irpin, 08205, Ukraine)*
E-mail: *ulianabratunec@gmail.com*

Електронні сервіси в сучасному інформаційному суспільстві стали необхідним інструментом для розвитку інформаційно-довідкової та консультаційної роботи Державної податкової служби України (далі – ДПСУ). Ці сервіси змінюють парадигму надання податкових послуг і забезпечують швидкий і зручний доступ до необхідної інформації для громадян і підприємств. Вони спрощують взаємодію між ДПС України та її клієнтами, зменшуючи бюрократичні бар'єри та часові витрати на отримання консультацій. За допомогою цифрових інновацій та електронних сервісів ДПСУ знаходиться на передньому краї забезпечення швидкого та зручного доступу до інформації для громадян і підприємств. Крім того, електронні сервіси відкривають нові можливості для аналізу даних і поліпшення ефективності податкових процесів. Важливо розглянути інноваційні рішення, які ДПСУ впроваджує для забезпечення безпеки та конфіденційності обміну інформацією між сторонами.

Дослідженнями окремих питань щодо запровадження сучасних технологій у сфері оподаткування та податкового адміністрування займалися такі вчені та представники державних органів влади: Мединська Т. В., Ногінова Н. М. [1] – досліджували цифровізацію органів податкового адміністрування в контексті сучасних викликів і загроз; Загарій В. К., Ковальчук Т. Г., Синільник В. В. [9] – визначали вплив податкових електронних сервісів на розвиток економіки; Жигалкевич Ж. М., Залуцький Р. О. [10] – дослідили процес диджиталізації в бізнесі, у тому числі в податкових органах.

На сучасному етапі недостатньо досліджено аспекти цифровізації в контексті сучасних викликів (глобальна пандемія коронавірусу) та загрозами (веденням військових дій на території України), які потребують подальшого вивчення.

Метою написання статті є ретельний аналіз і дослідження впливу електронних сервісів на розвиток і підвищення якості інформаційно-довідкової та консультаційної роботи Державної податкової служби України.

Сучасний етап розвитку людства супроводжується стрімким збільшенням обсягів інформації, яка потребує якісних і швидких методів її обробки та аналізу. Використання новітніх інтелектуальних технологій завжди позитивно впливає на управлінську діяльність як платників податків, так і податкових органів [1].

Розвиток електронних сервісів надає значущого впливу на функціонування інформаційно-довідкової та консультаційної діяльності ДПС України. Сучасні технології створюють нові можливості для спрощення взаємодії між ДПС і суб'єктами оподаткування. Зокрема, вони забезпечують швидкий і зручний доступ до необхідної інформації, знижуючи часові витрати на отримання консультацій. Такий підхід сприяє поліпшенню обслуговування платників податків і сприяє підвищенню ефективності податкової системи загалом.

Основними електронними сервісами в контексті надання інформаційно-довідкових і консультаційних послуг є:

- загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс (далі – ЗІР);
- комунікаційна податкова платформа;
- електронний кабінет платника податків;
- реєстр індивідуальних податкових консультацій.

Для того, аби визначити вплив електронних сервісів на розвиток інформаційно-довідкової та консультаційної роботи ДПС України, проаналізуємо роботу кожного із даних сервісів.

Робота ЗІР направлена на забезпечення суспільства своєчасною, достовірною та повною довідковою інформацією у вигляді відповідей на запитання із понад 37 напрямів; ставками податків; глосаріями та довідниками; щоденною підбіркою відповідей на 20 актуальних запитань; податковим календарем, який містить систематизовану інформацію про терміни сплати податків і зборів, платежів, подання звітності до органів ДПС; змінами в податковому законодавстві, з можливістю підписки на отримання таких змін на електронну адресу та інше [2].

Організацію роботи ЗІР у контексті надання інформаційно-довідкових і консультаційних послуг платникам податків наведено на *рис. 1*.

ЗІР дозволяє отримувати відповіді в будь-який час у зручний для користувача спосіб. ЗІР складається із 10 основних розділів. Для отримання онлайн інформаційно-довідкових послуг від контакт-центру ДПС можна скористатися чатом безпосередньо в ЗІР або кнопками швидкого переходу до: месенджерів Viber/Telegram; форми відправки електронного листа із запитанням, яке буде розглянуто в найкоротший термін; сервісу допомоги, якщо виникли труднощі з використанням ЗІР [2]. Кількість відвідувань ЗІР за 2018–2022 рр. наведено на *рис. 2*.

За останні п'ять років кількість відвідувань ЗІР ДПС постійно зростала, збільшившись майже на 450 000 відвідувань з 2018 по 2022 рр. І хоча у 2020 р. спостерігалася незначна зупинка у зростанні, але у 2021 р. показник відновив свій позитивний рух. Загалом ці дані можуть вказувати на стабільне та плавне зростання популярності ЗІР ДПС серед відвідувачів протягом аналізованого періоду. У 2022 р. База знань містила 12 тис. запитань/відповідей.

Комунікаційна податкова платформа – це ефективний майданчик для оперативної та якісної комунікації з громадськістю та бізнес-спільнотою. Її метою є допомога бізнесу у вирішенні проблемних питань, які виникають у їх діяльності [4]. Для отримання відповіді на затребувану інформацію необхідно оформити запит відповідно до вимог Постанови КМУ від

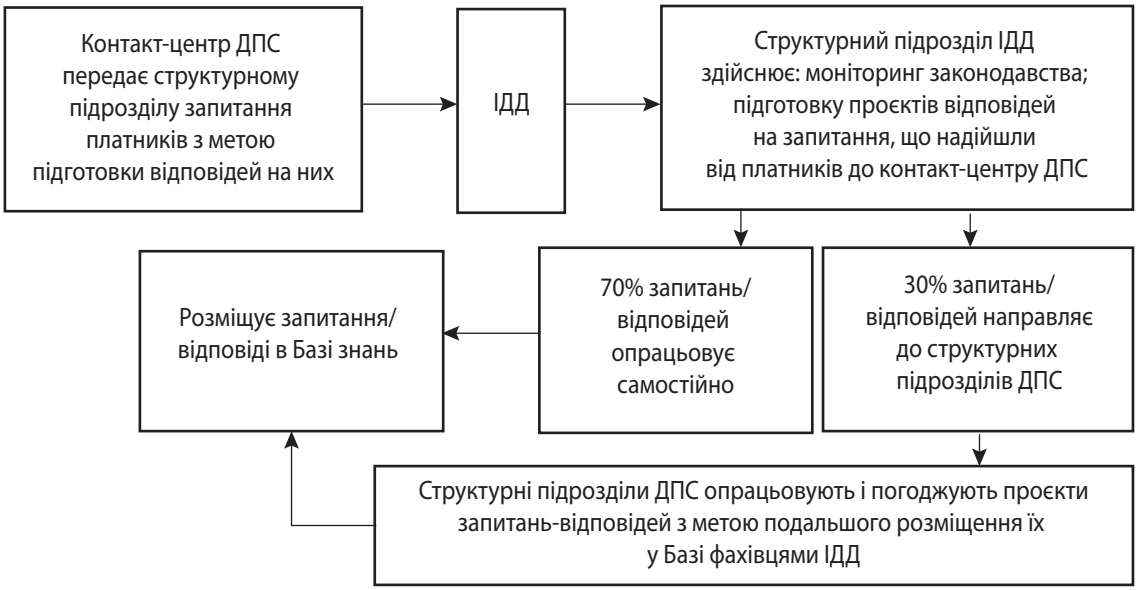

Рис. 1. Організація роботи ЗІР у контексті надання інформаційно-довідкових і консультаційних послуг платникам податків

Джерело: сформовано авторами на основі [2].

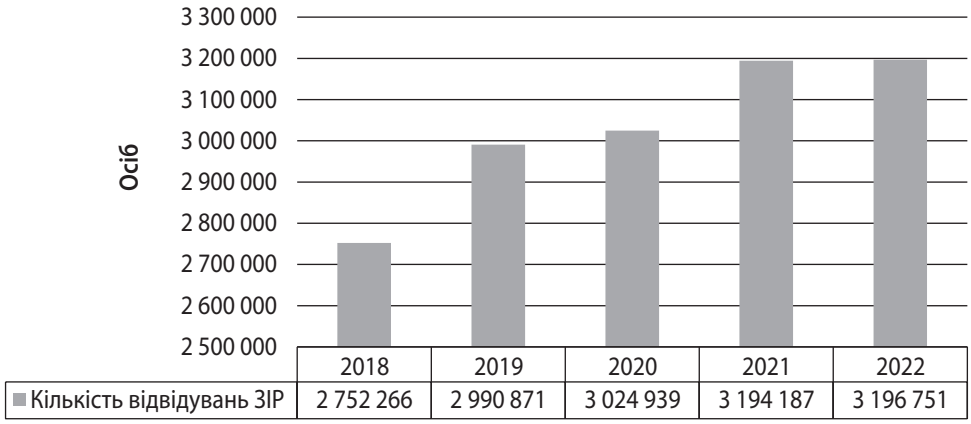

Рис. 2. Динаміка кількості відвідувачів ЗІР ДПС у 2018–2022 рр., осіб

Джерело: сформовано авторами на основі [3].

17.01.2018 р. № 55. Алгоритм роботи комунікаційної податкової платформи зображено на *рис. 3*.

Оперативному розгляду підлягають лише звернення, які надходять від інститутів громадського суспільства та бізнес-асоціацій, що представляють інтереси членів своїх організацій. Податковий орган протягом 5 робочих днів має надати письмову відповідь або провести зустріч за присутності керівника, фахівців профільних підрозділів та представників від організації.

З *рис 4* бачимо, що протягом 2020–2022 рр. переважна більшість звернень – це звернення Ради бізнес-омбудсмена щодо питань призупинення реєстрації податкових накладних і виконання судових рішень стосовно окремих компаній.

Основними перевагами електронного кабінету є такі: працює на персональному комп'ютері та смарт-пристрої, цілодобово, в режимі онлайн, без відвідування ЦОП, безкоштовно, без програмного забезпечення. Найпопулярнішими сервісами електронного кабінету є: е-документ (подання звітності, заяв, сервісних запитів, листування з ДПС), аналітичні сервіси (доступ до інформації із систем електронного адміністрування), доступ до реєстрів (понад 12 реєстрів), сплата податків, QR-код для сплати, доступ до особистої інформації, е-кабінет громадянина.

Видами електронного кабінету є: кабінет для бізнесу, кабінет інспектора, кабінет громадянина, кабінет особи-нерезидента, кабінет посадової особи ЦОВВ. Він складається із відкритої (загальнодоступної) частини та приватної частини (особистий кабінет) [6]. Динаміку користувачів приватної частини електронного кабінету платника наведено на *рис. 5*.

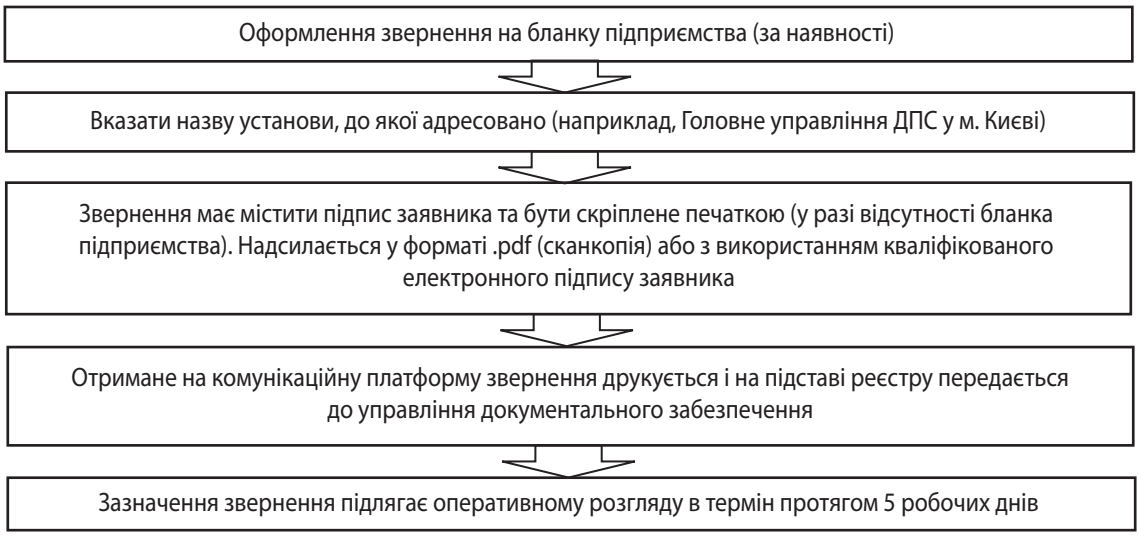

Рис. 3. Алгоритм роботи комунікаційної податкової платформи

Джерело: сформовано авторами на основі [4].

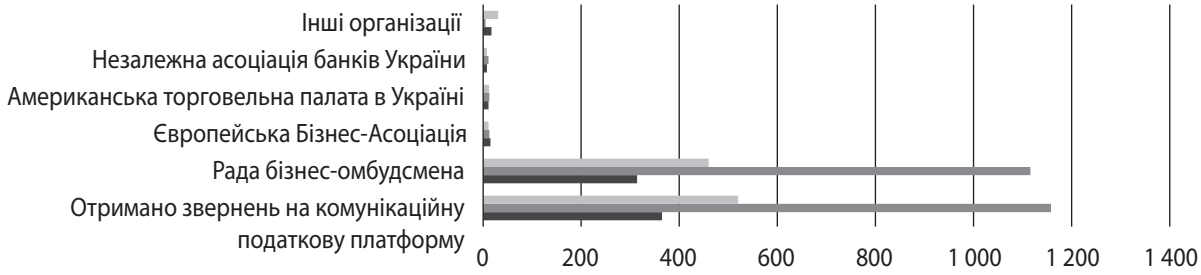

	Отримано звернень на комунікаційну податкову платформу, усього, з них:	Рада бізнес-омбудсмена	Європейська Бізнес-Асоціація	Американська торговельна палата в Україні	Незалежна асоціація банків України	Інші організації
2022	520	460	11	12	8	31
2021	1 158	1 116	13	13	11	5
2020	365	314	15	11	8	17

Рис. 4. Динаміка надходжень звернень на комунікаційну податкову платформу протягом 2020–2022 рр.

Джерело: сформовано авторами на основі [3; 5.]

За аналізований період, з 2018 по 2023 рр., кількість користувачів приватної частини електронного кабінету платника податків в Україні стабільно зростала. Починаючи з 0,79 мільйонів користувачів у 2018 р., ця цифра стрімко збільшилася, подвоївшись протягом 2019 р. і досягнувши 1,33 мільйона користувачів. Далі, у 2020 р., спостерігалася подальша істотна зростаюча тенденція – 1,9 мільйона користувачів. У 2021 р. ця кількість перевищила 2,6 мільйона користувачів, і на 2022 р. вона зросла до 3,4 мільйона. Прогноз на 2023 р. показує подальше зростання до 4 мільйонів користувачів. Ці дані свідчать про поліпшення доступу до електронного кабінету платника податків та збільшення популярності цього сервісу серед населення.

В Єдиному реєстрі податкових консультацій платник податків має можливість здійснити пошук індивідуальної податкової консультації (далі – ІПК) за такими реквізитами: реєстраційний номер ІПК; дата реєстрації ІПК; ключові слова (наприклад, податок на прибуток підприємств, податок на додану вартість тощо); орган, що надав консультацію; статус документа (діючі ІПК, анульовані ІПК). База платників податків, яким направлено повідомлення у 2022 р., налічувала 21,6 тис. осіб. ДПС здійснюється ведення Єдиного реєстру індивідуальних податкових консультацій (далі – ІПК), перевірка змісту проєктів карток обліку публічної інформації, наявності знеособлених копій ІПК і періодичне їх оприлюднення. Протягом 2022 р. на вебпорталі ДПС було опубліковано 5 101 ІПК, усього – 35 120 ІПК (*рис. 6*).

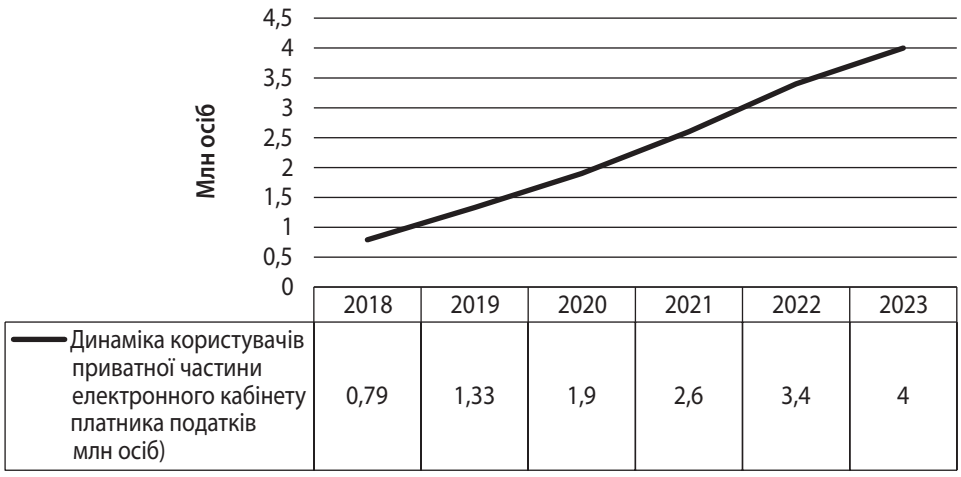

Рис. 5. Динаміка користувачів приватної частини електронного кабінету платника податків у 2018–2022 рр., млн осіб

Джерело: сформовано авторами на основі [6].

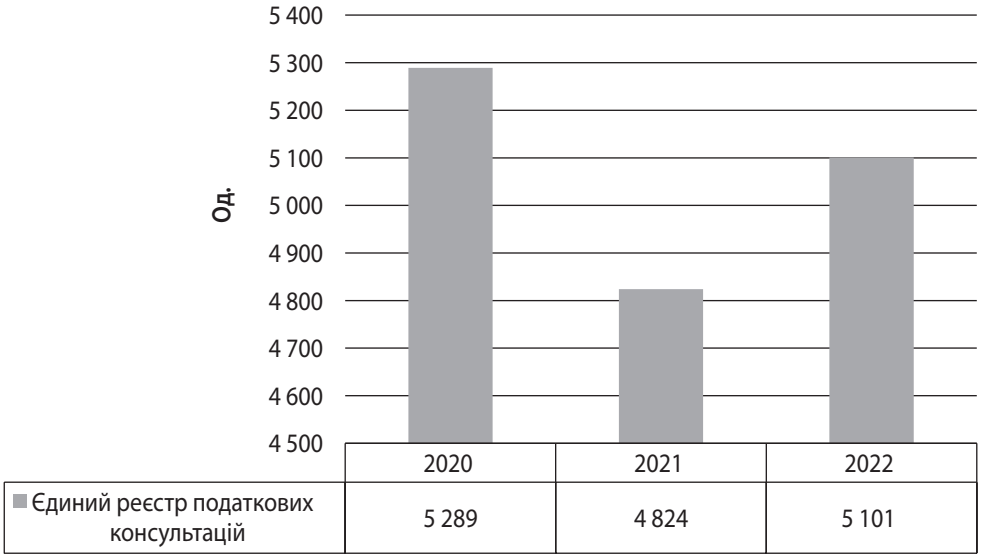

Рис. 6. Динаміка Єдиного реєстру індивідуальних податкових консультацій у 2020–2022 рр., од.

Джерело: сформовано авторами на основі [7].

Варто зазначити, що протягом грудня 2022 р. було проведено щорічне загальнонаціональне опитування платників податків щодо рівня цифровізації послуг ДПС України [8].

Відповідно до результатів частота користування електронними сервісами є досить великою: приблизно 2/3 населення і ФОП, з тих, хто користується такими сервісами, робить це принаймні кілька разів на місяць. Серед юридичних осіб частка таких респондентів становить 83% (*рис. 7*).

На наш погляд, електронні сервіси мають значний вплив на розвиток інформаційно-довідкової та консультаційної роботи ДПС України з кількох ключових причин:

- *зручність і швидкість доступу*. Електронні платформи дозволяють громадянам і підприємствам отримувати інформацію та консультації швидко та безпосередньо через Інтернет. Це дозволяє уникнути необхідності фізичного відвідування офісів ДПС та очікування в чергах, що збільшує зручність для користувачів;
- *підвищення якості обслуговування*. Електронні сервіси можуть надавати детальні та актуальні інформаційні ресурси та консультації, що сприяє збільшенню якості послуг. Громадяни та бізнес можуть знайти відповіді на свої питання в будь-який зручний для них момент;
- *зменшення витрат.* ДПС може заощаджувати ресурси на паперовій документації та офісних приміщеннях, оскільки багато інформаційних процесів може бути автомати-

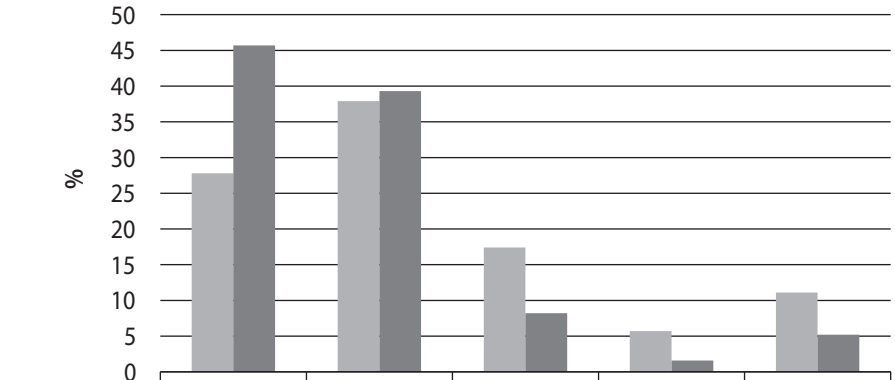

	Переважнв частина послуг	Значна частина послуг	Незначна частина послуг	Жодна послуга	Важко сказати
Населення	27,8	37,9	17,4	5,7	11,1
Бізнес	45,7	39,3	8,2	1,6	5,2

Рис. 7. Опитування респондентів щодо частини податкових послуг, які можна отримати онлайн, %

Джерело: сформовано авторами на основі [8].

зовано. Це також дозволяє персоналу ДПС більше часу приділяти важливій консультаційній роботі та аналізу податкових питань;

- *збільшення прозорості та довіри*. Доступність інформації через електронні канали сприяє збільшенню прозорості в роботі ДПС і підвищує довіру громадян та підприємств до податкових органів. Відкритість і доступність інформації роблять роботу ДПС більш об'єктивною та справедливою.

Усі ці фактори сприяють поліпшенню якості обслуговування громадян і підприємств, спрощують взаємодію з ДПС і сприяють більш ефективній роботі податкових органів. Електронні сервіси допомагають ДПС підтримувати інформаційну конкурентоспроможність і пристосовуватися до сучасних вимог цифрової епохи.

ВИСНОВКИ

Отже, основними електронними сервісами ДПС у контексті надання інформаційно-довідкових і консультаційних послуг є:

- загальнодоступний інформаційний ресурс (ЗІР);
- комунікаційна податкова платформа;
- електронний кабінет платника податків;
- реєстр індивідуальних податкових консультацій.

Протягом аналізованого періоду спостерігалася позитивна динаміка щодо збільшення відвідувачів даних сервісів, що свідчить про те, що платники податків активно використовують електронні сервіси ДПС для отримання інформації та консультаційних послуг, що також підтверджує проведене опитування на дану тематику.

Перспективами подальших розвідок у цьому напрямку стане аналіз доцільності використання штучного інтелекту в електронних сервісах ДПС у контексті надання інформаційно-довідкових і консультаційних послуг. ■

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Мединська Т. В., Ногінова Н. М. Цифровізація органів податкового адміністрування в контексті сучасних викликів і загроз. *Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Економіка»*. 2022. № 24. С. 90–96. DOI: https://doi.org/10.25264/2311-5149-2022-24(52)-90-96
2. Загальнодоступний інформаційно-довідковий ресурс / Державна податкова служба України. URL: https://zir.tax.gov.ua/
3. Офіційні дані ДПС України. URL: https://tax.gov.ua/
4. Що таке комунікаційна податкова платформа та як вона працює? URL: https://kyiv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/617310.html
5. Звіти про роботу ДПС України за 2018–2022 роки. URL: https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/ (дата звернення 01.10.2023 р)
6. Е-кабінет. URL: https://tax.gov.ua/baneryi/onlayn-navchannya/e-kabinet/funktsional-e-kabinetu/instruktivni-materiali/
7. Реєстр індивідуальних податкових консультацій. URL: https://cabinet.tax.gov.ua/registers/ipk
8. Оцінка діяльності ДПС. URL: https://tax.gov.ua/media-tsentr/prezentatsiyni-materiali/654759.html
9. Загарій В. К., Ковальчук Т. Г., Синільник В. В. Пріоритетність розвитку цифрової економіки для України. *Приазовський економічний вісник*. 2019. Вип. 2. С. 64–68. URL: http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/13.pdf

10. Жигалкевич Ж. М., Залуцький Р. О. Диджиталізація як основний фактор розвитку бізнес-структур. *Ефективна економіка*. 2020. № 11.
DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.97

REFERENCES

E-kabinet. https://tax.gov.ua/baneryi/onlayn-navchannya/e-kabinet/funktsional-e-kabinetu/instruktivni-materiali/

Medynska, T. V., and Nohinova, N. M. "Tsyfrovizatsiia orhaniv podatkovoho administruvannia v konteksti suchasnykh vyklykiv i zahroz" [Digitalization of Tax Administration Bodies in the Context of Current Challenges and Threats]. *Naukovi zapysky Natsionalnoho universytetu «Ostrozka akademiia». Seriia «Ekonomika»*, no. 24 (2022): 90-96.
DOI: https://doi.org/10.25264/2311-5149-2022-24(52)-90-96

"Ofitsiini dani DPS Ukrainy" [Official Data of the State Tax Service of Ukraine]. https://tax.gov.ua/

"Otsinka diialnosti DPS" [Evaluation of the Activities of the State Tax Service]. https://tax.gov.ua/media-tsentr/prezentatsiyni-materiali/654759.html

"Reiestr indyvidualnykh podatkovykh konsultatsii" [Register of Individual Tax Consultations]. https://cabinet.tax.gov.ua/registers/ipk

"Shcho take komunikatsiina podatkova platforma ta yak vona pratsiuie?" [What Is the Communication Tax Platform and How Does It Work?]. https://kyiv.tax.gov.ua/media-ark/news-ark/617310.html

"Zvity pro robotu DPS Ukrainy za 2018-2022 roky" [Reports on the Work of the State Tax Service of Ukraine for 2018-2022]. https://tax.gov.ua/diyalnist-/plani-ta-zviti-roboti-/

Zahalnodostupnyi informatsiino-dovidkovyi resurs Derzhavna podatkova sluzhba Ukrainy. https://zir.tax.gov.ua/

Zaharii, V. K., Kovalchuk, T. H., and Synilnyk, V. V. "Priorytetnist rozvytku tsyfrovoi ekonomiky dlia Ukrainy" [Priority of Digital Economy Development for Ukraine]. *Pryazovskyi ekonomichnyi visnyk*, iss. 2 (2019): 64-68. http://pev.kpu.zp.ua/journals/2019/2_13_uk/13.pdf

Zhyhalkevych, Zh. M., and Zalutskyi, R. O. "Didzhytalizatsiia yak osnovnyi faktor rozvytku biznes-struktur" [Digitalization as the Main Factor of Business Structures Development]. *Efektyvna ekonomika*, no. 11 (2020).
DOI: https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.11.97

UDC 334.72:004
JEL: D21; D81; D92; L29; L86
DOI: https://doi.org/10.32983/2222-4459-2023-10-131-140

ANALYZING THE PECULIARITIES OF THE DEVELOPMENT OF IT COMPANIES IN THE WARTIME AND REGARDING THE POST-WAR CONDITIONS

©2023 **DENYSIUK O. V., KULIKOV O. P.**

UDC 334.72:004
JEL: D21; D81; D92; L29; L86

Denysiuk O. V., Kulikov O. P. Analyzing the Peculiarities of the Development of IT Companies in the Wartime and Regarding the Post-War Conditions

Economic models of world development are characterized by circularity, digitalization and smartization, the active use of scientific and technological achievements in products and technologies, the focus of entrepreneurs' attention on the creation of strategic knowledge, the formation of unique competencies, the development of new business ideas and their application to obtain competitive advantages in the market. For IT companies, solving these issues is the most urgent, since the IT industry is the most dynamic, it is developing very rapidly, changing and significantly affecting other industries. Also, it should be noted that for domestic IT companies, the conditions for their development are complicated due to hostilities on the territory of Ukraine, the need to relocate businesses, the risks of losing customers and highly qualified personnel, reduced investment in startups. Despite the fact that in 2022 the IT industry provided foreign exchange earnings to the Ukrainian economy (an increase of 5.8% compared to pre-war 2021), there is a significant slowdown in the growth rate of the IT industry compared, for example, with the period 2015–2021, when exports of computer services grew by an average of 26.8% annually. Therefore, the task of analyzing the features of the development of IT companies in the wartime and regarding the post-war conditions is important and relevant for creating security conditions and substantiating the directions of their sustainable development. The article analyzes changes at the global and international levels of the IT industry; the experience of strengthening and consolidating the largest digital IT companies in the market is considered; the negative impact of the decrease in the activity of foreign venture funds to support startups is studied; the level of the State support for enterprises of high-tech industries is characterized.

Keywords: *digital economy, IT industry, State support, trends, analysis, development potential, risks.*
Fig.: *1.* ***Tabl.:*** *4.* ***Bibl.:*** *21.*

Denysiuk Olga V. *– PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics, Management and Territory Management of a Separate Structural Subdivision Institute of Innovative Education of Kyiv National University of Construction and Architecture (4 Osvity Str., Kyiv, 03037, Ukraine)*
E-mail: *denysiuk.olga79@gmail.com*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0001-5294-4933*
Kulikov Oleksii P. *– PhD (Law), Associate Professor of the Department of Legal Support of Business Security, Pro-Rector for Scientific, Pedagogical, Administrative and Economic Work, State University of Trade and Economics (19 Kioto Str., Kyiv, 02156, Ukraine)*
E-mail: *o.kulikov@knute.edu.ua*
ORCID: *https://orcid.org/0000-0003-3453-5030*